

Examen VWO

2014

tijdvak 2
dinsdag 17 juni
13.30 - 16.30 uur

aardrijkskunde

Bij dit examen hoort een bijlage.

Gebruik De Grote Bosatlas, 53e druk.

Dit examen bestaat uit 33 vragen.

Voor dit examen zijn maximaal 67 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Als bij een vraag een verklaring, uitleg of berekening gevraagd wordt, worden aan het antwoord meestal geen punten toegekend als deze verklaring, uitleg of berekening ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, dan worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

Bij elke vraag kun je, indien gewenst, De Grote Bosatlas, 53e druk gebruiken.

Wereld

Opgave 1 – Globalisering van IKEA

Bestudeer de bronnen 1 en 2 uit het bronnenboekje die bij deze opgave horen.

In 1963 opende IKEA zijn eerste buitenlandse vestiging. Daarna volgden er nog veel meer. Dat IKEA in de tweede helft van de twintigste eeuw veel buitenlandse vestigingen opende, had onder andere te maken met ontwikkelingen in de transporttechnologie.

2p 1 Geef twee van deze ontwikkelingen.

Gebruik bron 2.

Tussen 1989 en 1999 werden binnen Europa IKEA-vestigingen geopend in een groep landen waar dat vóór 1989 nog niet mogelijk was.

2p 2 Geef aan

- welke groep landen wordt bedoeld;
- welke transitie deze landen doormaakten in de periode 1989-1999 waardoor vestigingen van multinationals als IKEA daar konden worden geopend.

Gebruik bron 2.

In de periode 1999-2009 werden in een aantal landen in Azië IKEA-vestigingen geopend waar vóór die tijd nog geen IKEA-vestigingen waren. Deze Aziatische landen zijn vanuit het wereldsysteem (centrum-periferiemodel) op te splitsen in twee groepen.

2p 3 Geef aan welke twee groepen landen uit het wereldsysteem dit zijn. Geef de reden waarom IKEA wel vestigingen opende in deze landen en (nog) niet in andere Aziatische landen.

In 2012 heeft IKEA met de Indiase regering onderhandeld over de opening van 25 vestigingen. Naast IKEA willen ook andere buitenlandse winkelketens de Indiase markt aanboren. Hiervoor is het nodig dat de regering van India de toelatingseisen voor buitenlandse winkelketens versoepelt.

2p 4 Geef voor India

- een argument voor versoepeling van deze toelatingseisen;
- een argument tegen versoepeling van deze toelatingseisen.

Opgave 2 – Wereldbevolkingsgroei

Bestudeer bron 1 uit het bronnenboekje die bij deze opgave hoort.

Gebruik bron 1.

- 1p 5 Noem
- het werelddeel dat in de periode 2005-2050 de grootste absolute bevolkingsgroei kent;
 - het werelddeel dat in de periode 2005-2050 de grootste relatieve bevolkingsgroei kent.

Gebruik bron 1.

Er bestaat een verband tussen de positie die landen innemen in het wereldsysteem en de omvang van de bevolkingsgroei in die landen.

- 2p 6 Noteer de drie onderdelen van het wereldsysteem onder elkaar op je antwoordblad.
Zet achter elk onderdeel hoe je de bevolkingsgroei daar kunt kenmerken.

Hieronder staan vier demografische kenmerken:

- a een hoge mate van vergrijzing;
- b een relatief omvangrijke immigratie;
- c een hoog vruchtbaarheidscijfer;
- d een sterk afnemend geboorteoverschot.

De demografische transitie is de periode waarin een land overgaat van hoge naar lage geboorte- en sterftcijfers. In de tabel hieronder staan vier landen. Deze landen bevinden zich 'voor', 'in' of 'na' de demografische transitie.

land	'voor', 'in' of 'na' de demografische transitie	demografisch kenmerk (a t/m d)
Bangladesh		
Brazilië		
Japan		
Verenigde Staten		

- 3p 7 Neem bovenstaande tabel over op je antwoordblad.
Zet achter elk land
- of dit land zich 'voor', 'in' of 'na' de demografische transitie bevindt;
 - het demografisch kenmerk (a tot en met d) dat het meest van toepassing is op dit land.

Binnen een land als Brazilië bestaat een groot verschil in bevolkingsgroei tussen het zuidoosten en de rest van het land.

- 3p 8 Geef drie oorzaken voor dit verschil.

Opgave 3 – Klimaat in Siberië

Bestudeer de bronnen 1 en 2 uit het bronnenboekje die bij deze opgave horen.

Gebruik de bronnen 1 en 2 en de atlas.

In zowel Chatanga als Ojmjakon valt weinig neerslag in de winter.

- 2p **9** Leg met behulp van de overheersende luchtdruk uit dat er in de winter in zowel Chatanga als Ojmjakon weinig neerslag valt. Je uitleg moet een oorzaak-gevolgrelatie bevatten.

Gebruik bron 2 en de atlas.

De gemiddelde wintertemperatuur in Ojmjakon verschilt van die van het noordelijker gelegen Chatanga.

- 2p **10** Geef de twee oorzaken voor dit verschil.

In de zomer worden in Chatanga en Ojmjakon relatief hoge temperaturen bereikt.

- 2p **11** Geef hiervoor twee oorzaken.

Gebruik de atlas.

Door de opwarming van het klimaat zullen er veranderingen optreden in de vegetatie in het noorden van Siberië.

- 1p **12** Welk type vegetatie zal door de opwarming van het klimaat in het noorden van Siberië minder voorkomen?

- 2p **13** Leg uit dat het in het voorjaar in een groot deel van Siberië erg drassig is. Je uitleg moet een oorzaak-gevolgrelatie bevatten.

Opgave 4 – Torres del Paine

Bestudeer de bronnen 1 tot en met 3 uit het bronnenboekje die bij deze opgave horen.

Gebruik bron 1 en de atlas.

Het Painemassief in het zuidelijke deel van het Andesgebergte bestaat voor een groot deel uit graniet.

- 3p **14** Beschrijf in drie stappen het ontstaan van graniet in dit deel van het Andesgebergte aan de hand van de plaattektonische situatie.

Bovenop het graniet bevindt zich in het Painemassief sedimentgesteente uit het Krijt (zie de bronnen 1 en 3).

- 2p **15** Beschrijf de wijze waarop dit sedimentgesteente is ontstaan.

Gebruik bron 3 en de atlas.

De laatste circa 200.000 jaar is het uiterlijk van het landschap van de Torres del Paine vooral gevormd door erosie.

- 1p 16 Welke vorm van erosie heeft het uiterlijk van het landschap in deze periode het sterkst bepaald?

Gebruik de atlas.

In het zuiden van Patagonia liggen op korte afstand van elkaar een gebied dat heel veel neerslag ontvangt en een gebied dat heel weinig neerslag ontvangt.

- 3p 17 Beschrijf de wijze waarop deze grote verschillen in neerslag ontstaan.

Zuidoost-Azië

Opgave 5 – Migratiepatronen in Zuidoost-Azië

Bestudeer bron 1 uit het bronnenboekje die bij deze opgave hoort.

De internationale migratie van huishoudelijke hulpen is, zoals alle migratievormen, selectief.

- 1p 18 In welk opzicht wijken de huishoudelijke hulpen af van de meeste groepen arbeidsmigranten?

Gebruik bron 1.

Op basis van bron 1 kun je de positie van de landen Myanmar, Singapore en Thailand in het wereldsysteem (centrum-periferiemodel) bepalen.

- 3p 19 Neem de namen van de genoemde landen over op je antwoordblad. Zet achter elk land
- welke positie dit land inneemt in het wereldsysteem;
 - op welke manier je deze positie uit bron 1 kunt afleiden.

Gebruik de atlas.

De keuze van de Indonesische huishoudelijke hulpen voor het Midden-Oosten valt vanuit twee geografische dimensies te verklaren.

- 2p 20 Welke twee geografische dimensies zijn dit?
Geef bij elke dimensie een atlaskaart waaruit je de reden kunt afleiden waarom veel Indonesische migranten naar het Midden-Oosten gaan.

Het effect van migratie kan zowel positieve als negatieve effecten hebben op de samenleving van het vertrekland.

- 2p 21 Geef een positief effect op nationaal schaalniveau.
Geef een negatief effect op lokaal schaalniveau.

Opgave 6 – De uitbarsting van de Pinatubo

Bestudeer de bronnen 1 tot en met 3 uit het bronnenboekje die bij deze opgave horen.

Gebruik de bronnen 1 en 2.

De Pinatubo heeft na de uitbarsting in 1991 een kenmerkende vorm gekregen. Bron 1 toont deze vorm.

- 1p **22** Met welk begrip wordt de vorm van de vulkaan aangeduid die ontstond na de uitbarsting?

Gebruik bron 2 en de atlas.

Op de Filipijnen komen regelmatig aardbevingen en vulkaanuitbarstingen voor. Deze aardbevingen en vulkaanuitbarstingen zijn het gevolg van de plaattektonische situatie bij de Filipijnen.

- 3p **23** Beschrijf de wijze waarop de plaattektonische situatie bij de Filipijnen zowel leidt tot aardbevingen als tot vulkaanuitbarstingen.

Gebruik bron 3.

Het spreidingspatroon van de modderstromen op de hellingen van de Pinatubo houdt verband met het spreidingspatroon van de pyroclastische stromen.

- 2p **24** Beschrijf het verband tussen het spreidingspatroon van de pyroclastische stromen en dat van de modderstromen.

Gebruik de bronnen 2 en 3 en de atlas.

De Filipijnen worden regelmatig getroffen door orkanen, die in Oost-Azië taifoens of tyfoons worden genoemd. De orkanen ontstaan boven zeer warm zeewater en bewegen mee met de overheersende winden. Het passeren van een orkaan leidt vaak tot nieuwe modderstromen in de omgeving van de Pinatubo.

- 2p **25** Geef aan
- in welke periode van het jaar de Filipijnen vooral getroffen worden door orkanen. Kies uit: januari-februari, april-mei en september-oktober;
 - waarom het passeren van orkanen vaak leidt tot nieuwe modderstromen in de omgeving van de Pinatubo.

Opgave 7 – Tweedeling in Amsterdam

Bestudeer bron 1 uit het bronnenboekje die bij deze opgave hoort.

Gebruik bron 1.

In deze bron worden de nieuwe stedelingen genoemd.

- 2p **26** Geef een demografisch en een sociaaleconomisch kenmerk van deze nieuwe stedelingen.

De laatste decennia komen nieuwe stedelingen naar de stad toe en dit gaat gepaard met een verandering in het voorzieningenniveau in met name de negentiende-eeuwse wijken.

- 1p **27** Geef aan hoe de aard van de voorzieningen in de negentiende-eeuwse wijken verandert met de komst van de nieuwe stedelingen.

- 2p **28** Beredeneer dat de komst van de nieuwe stedelingen uiteindelijk kan bijdragen aan een grotere ruimtelijke segregatie in Amsterdam.

Gebruik de atlas.

De kenniseconomie concentreert zich vooral in een bepaald deel van de Randstad.

- 2p **29** Geef aan
- in welk deel van de Randstad de kenniseconomie zich vooral concentreert;
 - uit welke atlaskaart je dit kunt afleiden.

Let op: de laatste vragen van dit examen staan op de volgende pagina.

Opgave 8 – Zandsuppletie voor de Hondsbossche Zeewering

Bestudeer de bronnen 1 tot en met 3 uit het bronnenboekje die bij deze opgave horen.

Gebruik bron 2.

In de middeleeuwen brak de zee ter hoogte van de huidige Hondsbossche Zeewering door de duinenrij, waarbij een gat in de duinenrij ontstond. Het duurde tot 1880 voor dit gat met de aanleg van de Hondsbossche Zeewering volledig gedicht werd. Voor 1880 werden ook al maatregelen genomen om het binnendringen van de zee via het gat in de duinenrij tegen te gaan.

1p **30** Welke aanwijzing geeft bron 2 hiervoor?

Gebruik de bronnen 1 tot en met 3.

Sinds de aanleg van de Hondsbossche Zeewering in 1880 heeft er bolwerkvorming plaatsgevonden.

3p **31** Geef aan

- hoe je uit de bronnen kunt afleiden dat er bolwerkvorming heeft plaatsgevonden;
- waardoor deze bolwerkvorming is ontstaan;
- waardoor deze bolwerkvorming ertoe bijdraagt dat de Hondsbossche Zeewering tegenwoordig een zwakke schakel is in het Nederlandse kuststelsel.

Rijkswaterstaat versterkt de dijk en de aangrenzende duinen door een grote zandsuppletie toe te passen.

Direct achter de Hondsbossche Zeewering ligt het natuurgebied “De Putten”. Dit natuurgebied kent een brakwatermilieu.

2p **32** Leg uit welk effect de zandsuppletie voor de Hondsbossche Zeewering zal hebben op het brakwatermilieu in het natuurgebied “De Putten”.
Je uitleg moet een oorzaak-gevolgrelatie bevatten.

Door de zandsuppletie voor de Hondsbossche Zeewering zal ook de kust ten noorden van deze zeewering uiteindelijk worden versterkt.

3p **33** Beschrijf in drie stappen op welke wijze de zandsuppletie uiteindelijk bijdraagt aan versterking van de duinen ten noorden van de Hondsbossche Zeewering.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.